

Мехатронні системи і комп'ютерні технології
Інформаційні технології проектування

УДК 685.31

**МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ НИТОК З
 НАПРЯМНИМИ ВЕЛИКОЮ КРИВИНИ У ВИПАДКУ НАЯВНОСТІ
 РАДІАЛЬНОГО ОХОПЛЕННЯ**

Асп. А.М. Кириченко

Науковий керівник проф. В.Ю. Щербань

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета полягає в отриманні залежності вихідного натягу текстильної нитки від радіусу кривини направляючої поверхні великої кривини, вхідного натягу, кута охоплення, виду сировини [1-3] з урахуванням співвідношення радіусу перетину нитки та внутрішнього радіусу спрямовувача з урахуванням жорсткості на згин, деформації в зоні контакту, нелінійної залежності коефіцієнту тертя від вхідного натягу та радіусу кривини поверхні в нормальній площині [2, 4].

Завдання полягає в зменшенні коливання натягу нитки перед робочою зоною шляхом удосконалення конструктивних параметрів системи подачі нитки на основі оптимізації конструктивних параметрів складових елементів та реального закону зміни натягу нитки [1,2].

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступають технологічні процеси текстильної галузі, а предметом дослідження виступає система подачі ниток.

Методи та засоби дослідження. Теоретичною основою при вирішенні науково-технічної проблеми є праці провідних вчених в галузі текстильного виробництва, механіки нитки, математичного моделювання [1,3]. У теоретичних дослідженнях використано методи інтегрального та диференційного числення, теоретичної механіки, планування експерименту та статистичної обробки результатів досліджень [1,4].

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Оптимізація натягу текстильної нитки перед робочою зоною технологічного устаткування (зона в'язання, формування тканини, зшивання деталей одягу) з позиції його мінімізації дозволяє зменшити обриви ниток, час зупинки технологічного устаткування і підвищити якість продукції що випускається [1-3].

Результати дослідження. На рис.1 показана загальна розрахункова схема. Нитка

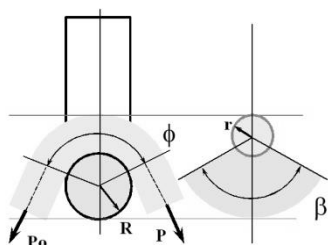

Рисунок 1- Загальна розрахункова схема

огинає циліндричну напрямну поверхню радіусу R . Вхідний натяг нитки дорівнює P_0 , а вихідний натяг нитки дорівнює P . Кут охоплення ниткою циліндричної напрямної дорівнює $\varphi = \varphi_P + \varphi_{см1} + \varphi_{см2} - \varphi_{уж1} - \varphi_{уж2}$, де φ_P - кут охоплення ниткою напрямної без урахування зминання та жорсткості на згин (на рис.1 $\varphi_P = \pi$); $\varphi_{см1}, \varphi_{см2}$ - кути, на які збільшується кут φ_P за рахунок деформації зминання в зоні контакту нитки з напрямною;

$\varphi_{уж1}, \varphi_{уж2}$ - кути, на які зменшується кут φ_P за рахунок наявності жорсткості нитки на згин. Система диференціальних рівнянь, яка описує рівновагу нескінченно малого елемента нитки $ds = (R+r)d\varphi$ (s - дугова координата) має вигляд [1-3]

$$\frac{dP}{ds} = F_{TP}, \quad N = b_l E_l \delta, \quad \frac{P}{[R + r(1 - \delta)]} = N, \quad (1)$$

де P - натяг нитки; $F_{тр}$ - сила тертя, яка діє на нескінченно малий елемент нитки; N - питома нормальна реакція напрямної поверхні; s - дугова координата; b_l - ширина сліду контакту нитки з напрямною поверхнею; E_1 - модуль пружності нитки при стисканні [1].

Виходячи з цього силу тертя $F_{тр}$ та коефіцієнт тертя f можна представити наступними залежностями

$$F_{TP} = f_{TP} N^n, \quad f = \frac{a}{b \varphi^{n_1}}, \quad f_{TP} = \frac{4 \sin(\frac{\beta}{2})}{\beta + \sin(\beta)} \frac{a}{b \varphi^{n_1}}. \quad (2)$$

де n, a, b, n_1 - деякі константи, значення яких залежить від виду матеріалів нитки та напрямної та умов взаємодії між ними; f_{TP} - приведений коефіцієнт тертя; β - радіальний кут охоплення нитки поверхнею напрямної [5]; f - коефіцієнт тертя при відсутності радіального охоплення. Так значення n знаходиться в межах $2/3 \leq n \leq 1$ [1,3]. Коли $n_1 = 0$, то з другого рівняння системи (2) будемо мати $f = a/b$.

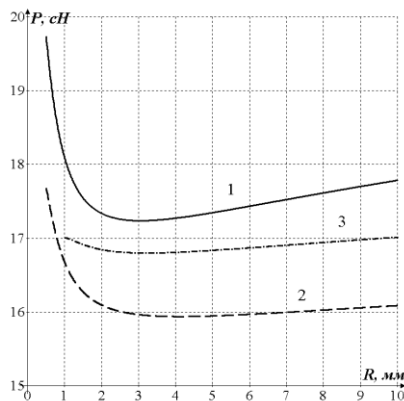

Рисунок 2- Залежності натягу ведучої гілки нитки від радіусу циліндричної напрямної

Чисельне інтегрування систем диференціальних рівнянь (1) та (2) дозволило побудувати графічні залежності натягу ведучої гілки нитки від радіусу циліндричної напрямної (рис.2): для капронової комплексної нитки 174 Т (1 крива); для віскозної штапельної пряжі 93,5 Т (2 крива); для бавовняної пряжі 100Т (3 крива).

Висновки. Отримані залежності вихідного натягу текстильної нитки від радіусу кривини направляючої поверхні великої кривини, вхідного натягу, кута охоплення, виду сировини з урахуванням співвідношення радіусу перетину нитки та внутрішнього радіусу спрямовувача з урахуванням жорсткості на згин, деформації в зоні контакту, нелінійної залежності коефіцієнту тертя від вхідного натягу та радіусу кривини поверхні в нормальній площині.

Ключові слова: текстильна нитка, направляюча поверхня, кривина, тертя, радіальне охоплення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щербань В.Ю. Алгоритмічні, програмні та математичні компоненти САПР в індустрії моди/ В.Ю.Щербань, О.З.Колиско, М.І.Шолудько, В.Ю.Калашник. – К.:Освіта України, 2017. – 745 с.
2. Щербань В.Ю. Математичні моделі в САПР.Обрані розділи та приклади застосування/В.Ю.Щербань, С.М.Краснитський, В.Г.Резанова.-К.:КНУТД, 2010.-220 с.
3. Щербань В.Ю. САПР обладнання легкої та текстильної промисловості /В.Ю.Щербань, Ю.Ю.Щербань, О.З.Клиско. -К.:Конус-Ю, 2007.- 275с.
4. Ресурсоощадні технології виробництва текстилю, одягу та взуття: монографія: в 2 т. Т.1/Теоретичні основи та методи розроблення ресурсоощадних технологій та обладнання для виробництва текстилю, одягу та взуття/ В.Ю.Щербань, Б.Ф.Піпа, В.В.Чабан та ін. – К.:КНУТД, 2016. – 373 с.